

संपादकीय

पुरदैन नाराले मात्र

नेपालसहित विश्वभर महिला हिसाविरुद्धको १६ दिने अभियान चलिरहेको छ। वर्षानि २५ नोभेम्बरदेखि १० डिसेम्बरसम्म निश्चित नारा तय गरी महिला हिसाविरुद्धको दिवस मनाइने गर्छ। टाइम ट्रू याकृत नारा थिमका साथ यो वर्ष पनि १६ दिने अभियान चलिरहेको छ। यो अभियानमा नेपालका राजनीतिक एवं सामाजिक अभियन्ताहरूले सद्देशमूलक कार्यक्रम गरिरहेका छन्। राजनीतिक दल निकट महिला संगठनहरूले अन्तर्राजिया गर्ने, महिला जागरण तथा हिसाविरुद्धका अध्ययन सामग्री प्रकाशन गर्ने, प्रतीकात्मक प्रदर्शन गर्नेजस्ता गतिविधि गरिरहेका छन्। लैंगिक समानताको वकालत गर्न सरकारी निकायहरूले औपचारिक कार्यक्रमार्फत १६ दिने अभियान मनाउने गर्छन्। विशेषगरी महिलाको मन जिल्पुर्ण बाध्यतामा रहेका राजनीतिक दलमा आवद्ध व्यक्तिहरूले यो दिवसको बढी प्रचार गर्ने गरेको देखिन्छ। यो काइदा चुनाव केन्द्रित रहेको तथ्य पनि लुकैनै। तर, लैंगिक समानताको अवस्था अथवा महिलामध्ये हुने विभेद आज पनि चिन्ताकै विषय छ।

जसले १६ दिने अभियानको नेतृत्व गरिरहेका छन्, उनीहरू आवद्ध रहेकै संस्था अथवा परिवारमा पनि यो विषय चिन्ताकै कुरा छ। विशेषगरी मुलुककै नेतृत्व गर्ने राजनीतिक दलहरूमा समान सहभागिता र अवसरको प्रश्न चुनौतीपूर्ण छ। समाजका अरू क्षेत्रमा महिला सहभागिता बढन सकेको छैन बरू महिलामध्ये हुने विभेद र हिसाका घटना डरलाग्दैगरी बढिरहेका छन्। एक अध्ययनका अनुसार २०७० देखि २०८० को दशकमा हरेक दिन औसतमा ४२ घटना महिला हिसासबम्बी दर्ता भए। यो दशकको अर्को आँकडाले सबैत मरिताक्षलाई भस्काराचैं। अध्ययनहरूका अनुसार आर्थिक वर्ष २०७०/२०७१ मा महिला हिसाका ८ हजार ६६८ घटना दर्ता भएका थिए। यो संख्या आर्थिक वर्ष २०७१/२०८० पुग्यो। यद्यपि, यो तथ्यकै आर्थिक वर्ष २०७०/२०८० भन्दा कष्टेकै १ हजारले घटी हो। तर, प्रहरीमा दर्ता भएको महिला हिसासबम्बी तथ्याकै गम्भीर चिन्ताको विषय हो।

१६ दिने अभियानका क्रममा हुने अभियन्ताहरूको प्रतिवद्वाता मात्र नभएर महिला हिसा अन्त्य गर्ने कुरा संवेदनिक सुनिश्चितता हो। संविधानले महिला तथा बालबालिका संरक्षणको 'ग्यारेन्टी' मात्र गरेको छैन, हिसालाई दण्डनीय बनाएको छ। राज्यका हरेक निकायमा ३३ प्रतिशत सहभागिता सुनिश्चित गरेको छ। तर, महिला सहभागिताको संवेदनिक सुनिश्चितातालाई दलहरूले प्रतिशत पुऱ्याउने कार्यालय सीमित गरेका छन्। नेतृत्व सुप्यनेसम्म दुपोका छैनन्। नेतृत्वमा महिला नपुऱ्या महिलामैत्री नीति र संस्कृति निर्माण हुन सकेको छैन। यसै कारण कानुनी व्यवस्था र अभियन्ताहरूको प्रचारलाई निष्पादित बनाइरहेको छ। लैंगिक समानता र महिला हिसाका घटना चिन्ताकै विषय बनिरहेको छ। तस्रो, लैंगिक समानता कायम गर्ने ठोस् कामहरूमा जोड दिन आवश्यक छ। समाजका हरेक क्षेत्रमा सहभागिता, आरक्षण र अवसरको सुनिश्चित गरिनुपर्छ। समान शिक्षा, रोजगारी र सुरक्षाको प्रबन्ध गरिदा मात्र पनि महिला हिसाविरुद्धको आधार सिर्जना हुन सक्छ। यसतक नीति निर्माण एवं राजनीतिक नेतृत्वको ध्यान पुग्न जस्तू छ।

आग्लेख

● के. बी. बस्नेत

विश्व तापकममा हुने परिवर्तन प्राकृतिक र मानवीय कारणले हुने हो। विशेषत: विनिज तेलको बहुत तीव्र रूपले बहानाले विश्वको तापकम पनि बढिरहेको छ। यसवाट यहाको वातावरणमा नकारात्मक प्रभाव परेको छ।

आज विश्वमा वातावरणीय प्रदूषण दिनादिनै बढिरहेको छ। तर, विश्वको तापकम १ दशमलव ५ डिग्री सेल्सियसमन्वय बढी हुन्दा पनि विश्वमा वातावरणीय विनाश न्यूट्रिकेशनसम्बन्धी सहभागिता हुन विश्वमा वातावरण विनाश न्यूट्रिकेशनसम्बन्धी द्वारा बढाउने कारण विकसित देशहरूमा विद्यमान औद्योगिक तथा अन्य विकासमूलक क्रियाकलापहरू नै हुन्। यद्यपि, हालसम्म पनि यीहरूको रोकथाम गर्न सकिएको छैन।

विश्वमा विद्यमान वातावरणीय विनाशको प्रभाव नेपालमा पनि परेको छ। वास्तवमा २ टूना डिग्रीमध्ये राख्दूस चीन र भारतमा औद्योगिक तथा अन्य विकासका क्रियाकलापहरू तीव्र रूपले बढानाले यहाको वातावरण विनाशमा सघाउ पुरेको छ। परन्तु, यस सम्बन्धमा हालसम्म पनि कुनै वातांत्रिक नभएकाले यहाँ वातावरण विनाश त्यून गर्न सकिएको छैन।

प्रत्येकमा रहेका विभिन्न तत्त्वहरूमध्ये कैनै एक मात्र घटबढ भए पनि अरूमा प्रभाव पर्दछ। हाल विश्वमा भइरहेको पर्यावरणमात्रा असन्तुलनले मानवलाग्दात विभिन्न विनाश त्यून गर्ने सकिएको छैन।

प्रार्थीहरूको क्रियाकलापमा प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा प्रभाव पर्दछ। तस्रो, हाल भइरहेको र भावित्यमा हुने वातावरणीय विनाशले यस धरतीमा रहेका विभिन्न प्राणी, वनस्पति र सम्प्रभामा सम्पूर्ण मानव जातिको अस्तित्व नै संकटमा रहने सम्भावना छ।

पर्यावरण सन्तुलनका लागि सिमसारले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दै, जुन एक रसिलो भूमि हो, जहा जीमिन

दुःखको कुरा, हाल नेपालको धेरै वन विनाश र अतिक्रमण भएको छ। यहाँ कारणले यहाँका केही सिमसार लोप भएका छन्। कारणले यहाँका केही सिमसार लोप भएका छन्। साधारणतः दलदलयुक्त ताललैया, नदी, खोला, जलाशय आदिलाई सिमसार कमिन्दू, जसमा जलीय प्राणी, पशुपक्षी आदि मात्र नभई मानव अस्तित्व पनि निर्भर रहेछ। सिमसार प्राणीहरूको अस्तित्वव्याप्ति मात्र नभई वर्षम र संस्करणमा पर्दछ। उदाहरणका लागि, थारू समुदायको पिटरहुवा र भोजमा आवश्यक पर्ने माछा, घोर्गा र रंगाटो सिमसारावाट प्राप्त हुन्छ।

राष्ट्रिय ताल संरक्षण विवास समितिको तथ्यांक अनुसार नेपालमा ५ हजार ३५८ सिमसार खेत्रहरू छन्, जसमध्ये समुद्री सतहवर्ती ५ मिटरमन्वय मुनि अवधित २ हजार अर ४० छन् भए ३ हजार मिटरमात्र २२७ अवधित छन्।

नेपाल सरकारको कृप्ति विभागको एक प्रतिवेदनअनुसार यहाँ १६८ सिमसार खेत्र तराई क्षेत्रमा र ७९ सिमसार खेत्र तिहारी र पहाडी क्षेत्रहरूमा छन्।

वातावरण विनाशको कारण नेपालमा सिमसार खेत्रहरूको संख्या दिनादिनै घटेको छ। यहाँका पानी संकलन तथा रोकथाम र नदी तथा खोलाको विवाद निर्माण गर्दै रहेको छैन।

वहारो प्रदूषणले एकतिर यहाँका सिमसार खेत्रहरू ग्रस्त छैन भए अक्तिर यहाँमा विद्यमान धारा आएको छ। यहाँका केही ताउरहरूमा भूमि अतिक्रमण, भूक्षय र बाहीपरिवर्ती जस्ता दैवी प्रकोपहरूले सिमसार खेत्रहरूमा नकारात्मक प्रभाव परेकोले चराचुरुङ्गीहरूले आफ्ना वासस्थान गुमाई अन्तर र संन्पर्ण भएको छ।

वर्तमान समयमा नेपालका केही स्थानीय तहहरूले आसपासका ताललाई मार्गापालनका लागि ठेकामा दिक्काले चरम दोहन भएको छैन। यहाँका जिन भिन्न विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन।

जलावायु प्रदूषणले एकतिर यहाँका सिमसार खेत्रहरू ग्रस्त छैन भए अक्तिर यहाँमा विद्यमान धारा आएको छ। यहाँका केही ताउरहरूमा भूमि अतिक्रमण, भूक्षय र बाहीपरिवर्ती जस्ता दैवी प्रकोपहरूले सिमसार खेत्रहरूमा नकारात्मक प्रभाव परेकोले चराचुरुङ्गीहरूले आफ्ना वासस्थान गुमाई अन्तर र संन्पर्ण भएको छ।

वर्तमान समयमा नेपालका केही स्थानीय तहहरूले आसपासका ताललाई मार्गापालनका लागि ठेकामा दिक्काले चरम दोहन भएको छैन। यहाँका जिन भिन्न विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन।

विनाशको जिन भिन्न विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन। यहाँका जिन भिन्न विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन।

जलावायु परिवर्तनका कृष्टिकोणावाट नेपाल विश्वको १४ और जीविमयुक्त देश हो। यहाँका हिमनदीहरू बर्षेनि ६७ मिटरको दरले खुम्चिनै छन्। साथै, यहाँका जिन भिन्न विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन। यहाँका जिन भिन्न विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन।

सिमसारले वातावरण सन्तुलन गर्ने काममा पनि महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दै। यसलाई जोगाइहाल वनजगलले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दै। तर, दुखको बुरा, हाल नेपालको धेरै वन विनाश र अतिक्रमण भएको छैन। पर्यावरणले २ वर्षको अवधिमा यहाँ भन्दै ९० हजार हेक्टर वन निर्वातित व्यक्ति सम्बन्धित भएको छैन।

जलावायु परिवर्तनका प्रस्तुति लोप हुने अवस्थामा भन्ने अक्तिर यहाँको जीवितामा विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन।

विनाशको जिन भिन्न विनाशको द्वारा विनाशमा आदिलाई ठेकामा भएको छैन।

जलावायु परिवर्तनका कृष्टिकोणावाट नेपाल विश्वको १४ और जीविमयुक्त देश हो। यहाँका हिमनदीहरू बर्षेनि ६७ मिटरको दरले खुम्चिनै छन्। साथै, यहाँका जिन भिन्न विनाशको द्वारा

विराटनगर र काठमाडौंको पहिलो जित

मध्यान्ध संचादाता
काठमाडौं, १५ मंसिर

नेपाल प्रिमियर लिग(एनपीएल) मा विराटनगर किंसले पहिलो जित दर्ता गरेको छ। हास्कोरिड थिलरमा लुम्बिनी लायन्सलाई विराटनगरले दुई विकेटले हराएको हो। बुधवारको दोयो खेलमा लुम्बिनीले दिएको १ सय ९२ रनको बल्लियो लक्ष्य विराटनगरले १९.५ ओभरमा ८ विकेट गुमाएर पूरा गरेको हो। विराटनगरका लागि लोकेश बर्मले सर्वाधिक ७५ रन जोडे। उनले ४७ बलमा ३ चौका र ६ छक्का प्रहर गरेका थिए। दोयो विकेटका लागि बम र मार्टिन गर्टिलले ६२ रनको महत्वपूर्ण साफेदारी गरेका थिए। गर्टिलले ७७ बलमा ६ चौकाको सहयोगमा २८ रन जोडे। गर्टिल दुर्घाश गुप्ताको बलमा बोल्ड आउट भए।

पहिलो ओभरको अन्तिम बलमा गामोन्स सिमोण्डसको बलमा विराटनगरका आपनत इस्मात आलाम रनको खाता न खोल्दै आउट भए। बरिस अहमदले २३ बलमा चौका र छक्काको सहयोगमा ४० रन जोडे। बरिस दुर्घाश गुप्ताको बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए। बरिसलाई १५ ओभरको अन्तिम बलमा १७ बलमा २८ रन बनाएको अवस्थामा साद विन जाफरको सम्पूर्ण जोराले व्याच मिस गरेका थिए।

राजेश पुलामीले १० बलमा ४ रन जोडे। राजेश साद विन जाफरको बलमा कट एन्ड बोल्ड भए। राजेश आउट भए लगतै किजमा आएका निकोलस कीर्तनलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा नै बोल्ड आउट गराए। प्रतिस जिशी

४९ रनको योगफल बनायो।

एक सय ५० रनको विजयी लक्ष्य काठमाडौंले १९ दशमलव तीन ओभरमा सात विकेट गमाएर पूरा गयो। काठमाडौं गुर्खाङ्का लागि सुनित महर्जनले अविजित ४० रन बनाए। उनले २७ बल खेल्दै तीन चौका र एक छक्का हाने। यसै जेरार्ड एरास्मसले २८ बलमा ३८ रनको योगदान दिए। यसमा उनको तीन चौका र दुई छक्का सामेल थिए। यसै तै कप्तान करण कीसीले १० बलमा दुई छक्का र दुई चौकाको मद्दतमा २८ रन बनाए। यसैगरी माइकल लेम्भिटले १९ बल खेल्दै दुई चौका र एक चौकासहित २२ रन बनाए।

बलिडतर्फ कर्णाली याक्सका लागि सोमपाल कार्मी, नन्दन यादव, गुल्सन भा, जिशन मक्सुद र विपिन शर्माले एक एक विकेट लिए।

यसअधिकरणी याक्सका लागि एक सय ४९ रनको योगफल बनाउने क्रममा शिखर धवनले अर्धशतकीय पारी खेले। उनले ५१ बलमा चार चौका र पाँच छक्काको मद्दतमा अविजित ७२ रनको योगदान दिए। यसैगरी जेपाल पुलामी मार्गरले एक-एक विकेट लिए।

बुधवार नै भएको खेलमा काठमाडौंले १५ बलमा पाँच चौकाको काठमाडौं गुर्खाङ्काले १३ रन, गुलशन भाले १९ बलमा एक चौकाको मद्दतमा १२ तथा यसैगरी चालिक्क बाटन्ले १५ बलमा पाँच चौकाको काठमाडौं गुर्खाङ्काले १३ रन, बावर हायातले १८ बलमा १३ रन, नाशन भाले १९ बलमा एक चौकाको मद्दतमा १२ तथा यसैगरी चालिक्क बाटन्ले १५ बलमा पाँच चौकाको सहयोगमा १४ रन बनाए। यसै तै कप्तान करण मस्तुदले ११ बल खेल्दै एक चौकाको सहयोगमा १४ रन बनाए। यसै तै कप्तान करण मस्तुदले ११ बल खेल्दै एक चौकाको सहयोगमा १४ रन बनाए। यसै तै कप्तान करण मस्तुदले ११ बल खेल्दै एक चौकाको सहयोगमा १४ रन बनाए।

नेपाल प्रिमियर लिंग

पहिलो ओभरको अन्तिम बलमा गामोन्स सिमोण्डसको बलमा विराटनगरका आपनत इस्मात आलाम रनको खाता न खोल्दै आउट भए। किस लोले ४ बलमा नट आउट १४ रन बनाए। यसै तै कप्तान करण मस्तुदले १५ रनको योगदान गरे। विवेक यादव १९ रनमा नटाउट रहे। विराटनगरका लागि सन्दीप लामिङ्गाने, इस्मत आलम र दुर्घाश गुप्ताको बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए। बरिसलाई १५ ओभरको अन्तिम बलमा १७ बलमा २८ रन बनाएको अवस्थामा दुर्घाश गुप्ताको बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए। बरिसलाई १५ ओभरको अन्तिम बलमा १७ बलमा २८ रन जोडे। गर्टिल दुर्घाश गुप्ताको बलमा बोल्ड आउट भए।

किस लोले ४ बलमा नट आउट १४ रन बनाए। साद विन जाफरको बलमा चौका र छक्काको सहयोगमा १५ रन जोडे। बरिस दुर्घाश गुप्ताको बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए। बरिसलाई १५ ओभरको अन्तिम बलमा १७ बलमा २८ रन जोडे। गर्टिल दुर्घाश गुप्ताको बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

राजेश पुलामीले १० बलमा ४ रन जोडे। राजेश साद विन जाफरको बलमा कट एन्ड बोल्ड भए। राजेश आउट भए लगतै किजमा आएका निकोलस कीर्तनलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा नै बोल्ड आउट गराए। प्रतिस जिशी

दशौं राष्ट्रिय खेलकुद फागुन अन्तिममा : मन्त्री चौधरी

कास्की/मस- यवा तथा पोखरामा खेलकुदको धेरै सम्भावना रहेको र खेल पूर्वाधार दिनाभैत्रै दशौं राष्ट्रिय खेलकुदको समेत अन्यत्र भन्ना रामो रहेकाले नयाँ मिति धोयणा हुने बताएका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिता छन्। पोखरा राष्ट्रसालामा बुधवार गर्न सम्भव हुने मन्त्री चौधरीको खेल क्षेत्रका विभिन्न व्यक्तिसंघाले भनाइ थियो।

छल्केलमा मन्त्री चौधरीले यस अधिकारीमात्रामा प्रदेशमा तथ भएको प्रतियोगिता तयारीका लागि समय नपुँयो र केही पूर्वाधार निर्माणको काम वाँकी रहेकाले समयमै गर्न नसकिएको बताए। उनले आगामी फागुन अन्तिम साता गर्ने गरी तयारी गरिएको र शुक्रवार मिति धोयणा हुने जानकारी दिए।

खेल पूर्वाधार निर्माणको कार्य नसकिएकाले माइसिस कास्की/मस- यवा तथा धोयणा रहेको र खेल पूर्वाधार निर्माणको काम वाँकी रहेकाले समयमै गर्न नसकिएको बताए। उनले आगामी फागुन अन्तिम साता गर्ने गरी तयारी गरिएको र शुक्रवार मिति धोयणा हुने जानकारी दिए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

अन्तर्राष्ट्रिय किंटिको अन्तिमलाई दुर्घाशले पहिलो बलमा बोन किंटिवाट ब्याच आउट भए।

